

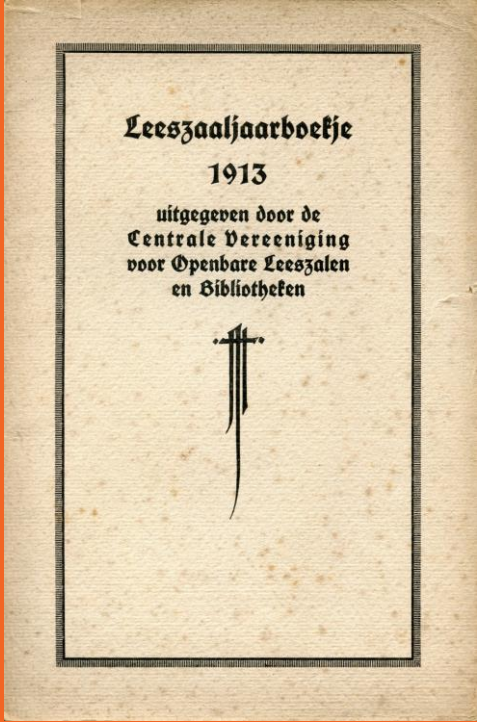

Overzicht ontwikkelingen bibliotheekstelsel

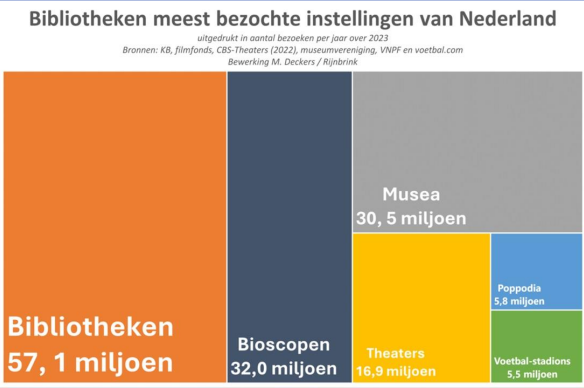
*Gemeente Renkum
8 april 2025
M. Deckers - Rijnbrink*

Waar komen we
vandaan?

Huidige
ontwikkelingen

Bibliotheekwet en
convenant

**Staatsblad
van het Koninkrijk der Nederlanden**

Jaargang 2014

470

Wet van 19 november 2014 tot vaststelling van een geactualiseerd stelsel van openbare bibliotheekvoorzieningen (Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:
Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de wettelijke bepalingen ten aanzien van openbare bibliotheken te actualiseren en de landelijke digitale openbare bibliotheek vorm te geven;
Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Overige financiële
middelen

Waar komen we vandaan?

Leeszaaljaarboekje 1913

uitgegeven door de
Centrale Vereeniging
voor Openbare Leeszaalen
en Bibliotheken

CHRONOLOGISCH OVERZICHT VAN DE DATA DER OPENING

1892

Utrecht (8 Januari; nieuw gebouw 1898; nieuw gebouw betrokken 23 Februari 1912.)

1899

Dordrecht (1 November; October 1904 nieuw gebouw).

1903

Groningen (7 October; 1 September 1907 nieuw gebouw).

1905

Leeuwarden (19 April).

1906

's-Gravenhage (18 Januari; nieuw gebouw 2 Januari 1911 betrokken).

1907

Rotterdam (sinds 1890 van het Archief gescheiden; 22 Februari 1907 als „openbare leeszaal” geopend; 1910 filiaal 3e Pijnackerstraat).

1908

Zutphen (13 November). - Alkmaar (17 November).

1910

Leiden (15 Maart). - Sneek (15 Juni). - Hilversum (10 December).

1911

Appingedam (23 Mei).

1912

Apeldoorn (3 Januari). - Zeist (22 November). - Middelburg (23 November).

1913

Amersfoort (15 Januari). - Vlissingen (27 Januari). - Weesp (7 April). - Helder (14 Juli). - Zaandam (20 September).
Veendam (20 November). - Franeker (15 December).

1914

Bussum (21 April).

Eerste blad.
LRW

Ik, my Willem Lubertus Buwalda, notaris
in het arrondissement Almelo en standplaats
Almelo, is in tegenwoordigheid der beide na te
noemen getuigen verschenen de heer Hendrik
Salomonson Godfruedszoon, fabrikant wonen
de te Almelo.

De comparant verklaarde door afscheiding een
som van vijf duizend guldens in contanten
van zijn vermogen bij deze acte met de bestem-
ming en onder de bepalingen hierna te om-
schrijven in het leven te roepen de volgende
stichting.

Artikel een. De stichting zal den naam
dragen van: Openbare leeszaal en is ge-
vestigd te Almelo.

Artikel twee. Deze stichting heeft ten doel:
het oprichten en in stand houden van een
openbare leeszaal en bibliotheek te Almelo
om daardoor mede te werken aan de gees-
telijke ontwikkeling en ontspanning van de
bevolking van Almelo en omstreken, zonder
aanzien van maatschappelijke welstand,
godsdienstige of staatkundige overtuiging.
De leeszaal en bibliotheek worden zonder
commercieel oogmerk ter beschikking van
het publiek gesteld.

Het bestuur heeft het recht ten aanzien

De stichting heeft ten doel het oprichten en in stand
houden van een openbare leeszaal en bibliotheek te
Almelo om daarmee te werken aan de geestelijke
ontwikkeling en ontspanning van de bevolking van
Almelo en omstreken zonder aanzien van
maatschappelijke welstand, godsdienst of staatkundige
overtuiging. De leeszaal en bibliotheek worden zonder
commercieel oogmerk ter beschikking van het publiek
gesteld.

Velp, 1959

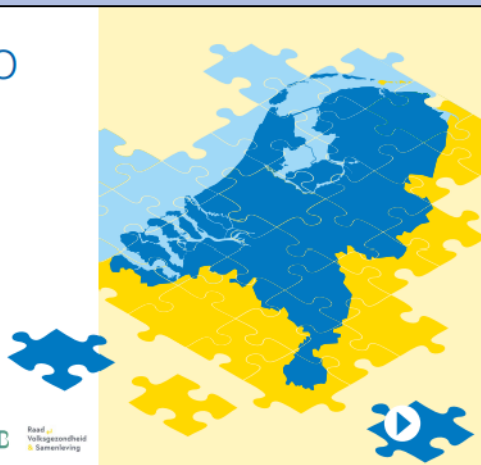
Huidige ontwikkelingen

ELKE REGIO TELT!

EEN NIEUWE AANPAK
VAN VERSCHILLEN TUSSEN
REGIO'S

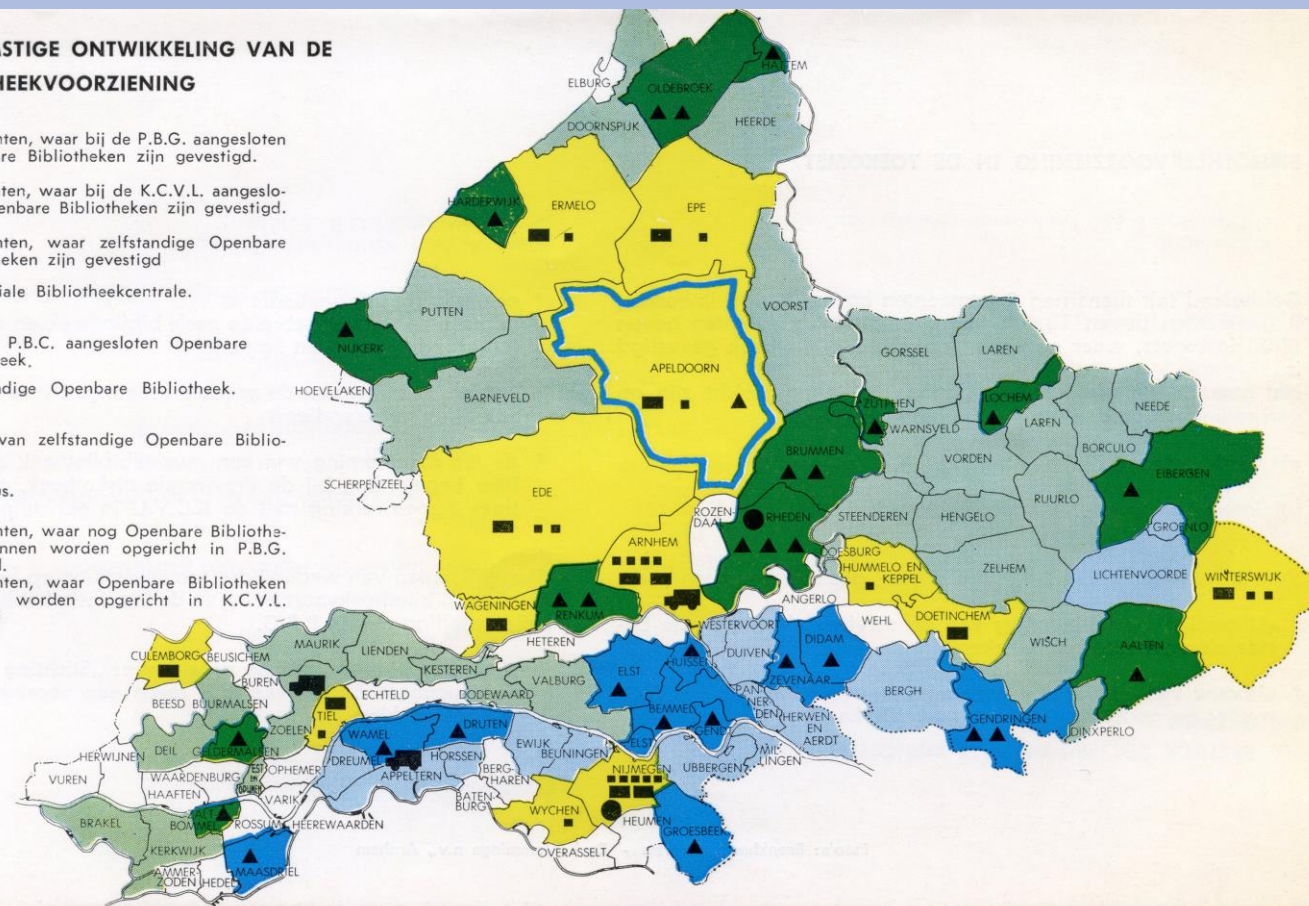
MAART 2023

1967

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING VAN DE BIBLIOTHEEKVOORZIENING

- Gemeenten, waar bij de P.B.G. aangesloten Openbare Bibliotheken zijn gevestigd.
- Gemeenten, waar bij de K.C.V.L. aangesloten Openbare Bibliotheken zijn gevestigd.
- Gemeenten, waar zelfstandige Openbare Bibliotheken zijn gevestigd.
- Provinciale Bibliotheekcentrale.
- Bij een P.B.C. aangesloten Openbare Bibliotheek.
- Zelfstandige Openbare Bibliotheek.
- Filiaal van zelfstandige Openbare Bibliotheek.
- Bibliobus.
- Gemeenten, waar nog Openbare Bibliotheken kunnen worden opgericht in P.B.G. verband.
- Gemeenten, waar Openbare Bibliotheken kunnen worden opgericht in K.C.V.L. verband.

Sociaal en Cultureel Planbureau

Eigentijdse ongelijkheid

De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal

Vershil in Nederland 2023

Aandeel in volwassen bevolking van zeven sociale klassen*

Profiel

*Het totaal van de zeven klassen omvat 13,6 miljoen personen van 18 jaar en ouder

Legenda profiel (gemiddelden en percentages)

Leeftijd in jaren

Tevredenheid met het leven, 1-10

Aandeel vrouwen

Het gaat duidelijk de verkeerde kant op met NL

Zelfplaatsing op de maatschappelijke ladder, 0-10

Aandeel van niet-westerse herkomst

De overheid doet te weinig voor mensen zoals ik (eens + zeer eens)

Aandeel dat niet of misschien gaat stemmen (2019/20)

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen.

Iemand in jouw omgeving ook?

2,5 miljoen	
± 1.800.000	± 740.000
16-65 jaar	65-plus

taal

± 270.000

± 150.000

rekenen

± 450.000

± 143.000

taal + rekenen

± 1.050.000

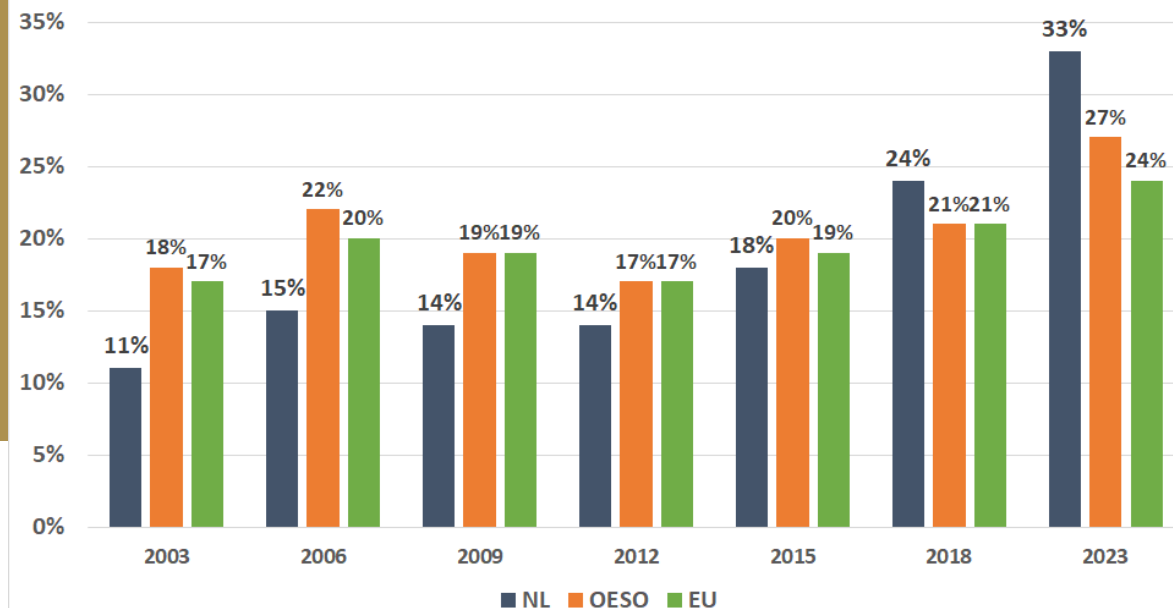
± 443.000

15-jarigen in het voorportaal van laaggelettertheid

Uitgedrukt in % 15-jarigendat niet PISA-lesniveau 2 haalt

Bron: PISA 2019 en 2023

Bewerking: Mark Deckers / Rijnbrink

- Meer dan de helft van de laaggeletterden van 16 tot 65 jaar heeft Nederlands als moedertaal.¹
- Meer ouderen dan jongeren zijn laaggeletterd.¹
- Laaggeletterden hebben niet het taal- of rekenniveau dat je aan het eind van een vmbo-, mbo 2- of mbo 3-opleiding zou moeten hebben.

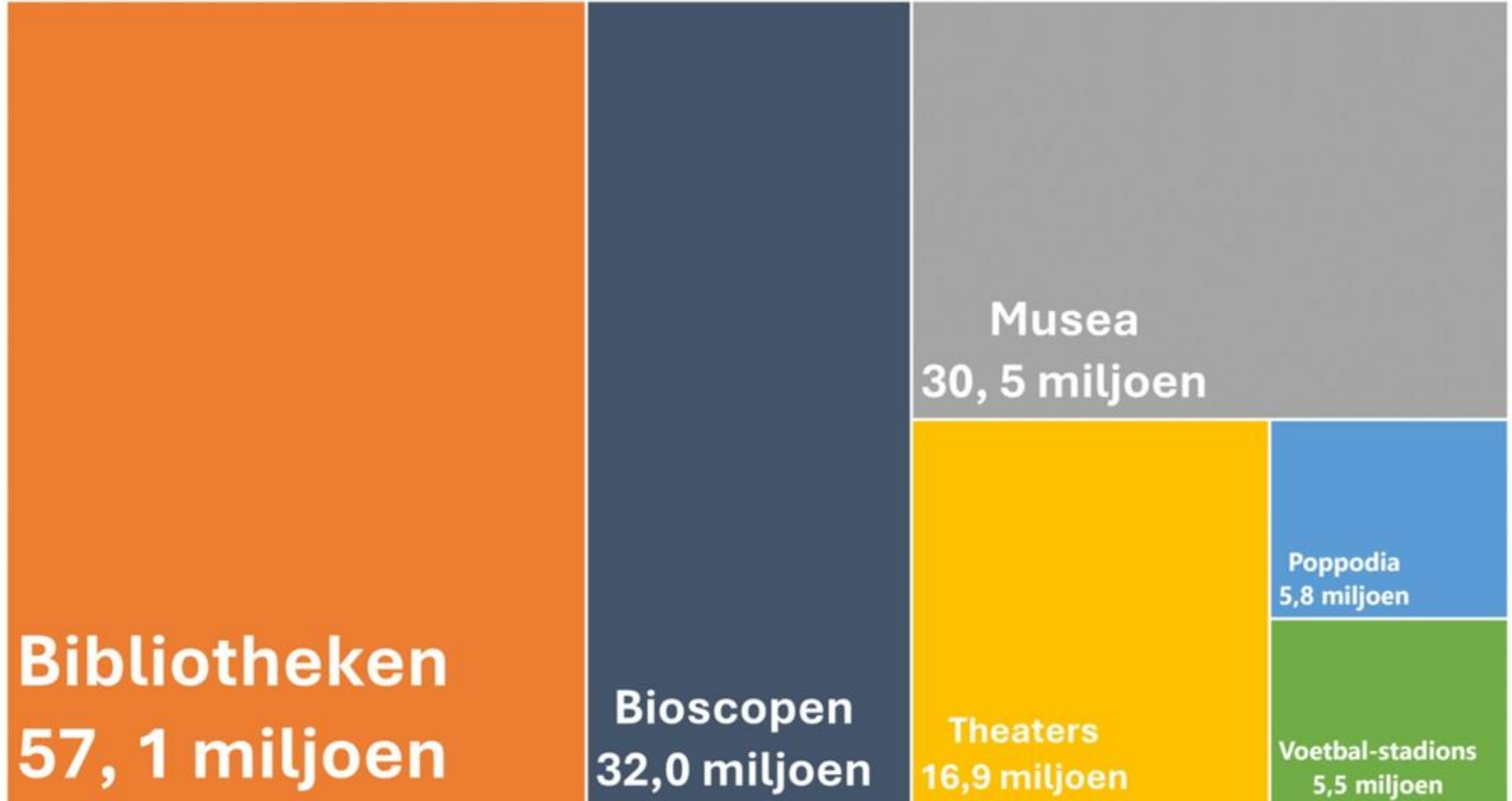

Bibliotheken meest bezochte instellingen van Nederland

uitgedrukt in aantal bezoeken per jaar over 2023

Bronnen: KB, filmfonds, CBS-Theaters (2022), museumvereniging, VNPF en voetbal.com

Bewerking M. Deckers / Rijnbrink

Vóór en dóór Nederland

Bezoekers

57,1 miljoen

18 miljoen

Inwoners

26.265

Vrijwilligers

Leden

3,6 miljoen

5.049

Formatieplaatsen

Heeft u vragen
over de **overheid**?

We helpen u verder in **de Bibliotheek**

Taalcafé

DigiTaalhuis

**taal
punt**

de Bibliotheek
ontwikkelplein

3.500 schoolbibliotheken

Waarvan ruim 600 in Gelderland

de Bibliotheek
op school

de Bibliotheek
op school

Troonrede 2023

'Als verschillen van opvatting verhardten tot onoverbrugbare tegenstellingen, tast dat onvermijdelijk het vertrouwen in onze democratische instituties aan, en daarmee het maatschappelijk weefsel dat ons als samenleving bij elkaar houdt.'

'Cultuur confronteert, inspireert en overbrugt tegenstellingen. Van festivalterrein tot concertgebouw, en van museum tot muziekschool. Daarom blijft het kabinet bevorderen dat mensen kunnen genieten van cultuur, bijvoorbeeld met de Cultuurkaart voor jongeren. *Ook wil het kabinet de openbare bibliotheek op zoveel mogelijk plaatsen terugbrengen, als plek waar mensen kunnen lezen, leren en elkaar ontmoeten.*'

00 DONDERDAG 21 SEPTEMBER 2023

NIEUWS 7

► Een goede bibliotheek doet tegenwoordig veel meer dan boeken uitleenen

Wat zei de koning? Bieb terug!

We lezen slechter, minder vaak en als we het doen, dan ook nog veel meer digitaal. En toch wil het kabinet dat de bibliotheek terugkeert in de Nederlandse dorpen en wijken.

Chris van Mersbergen
Hoogezand

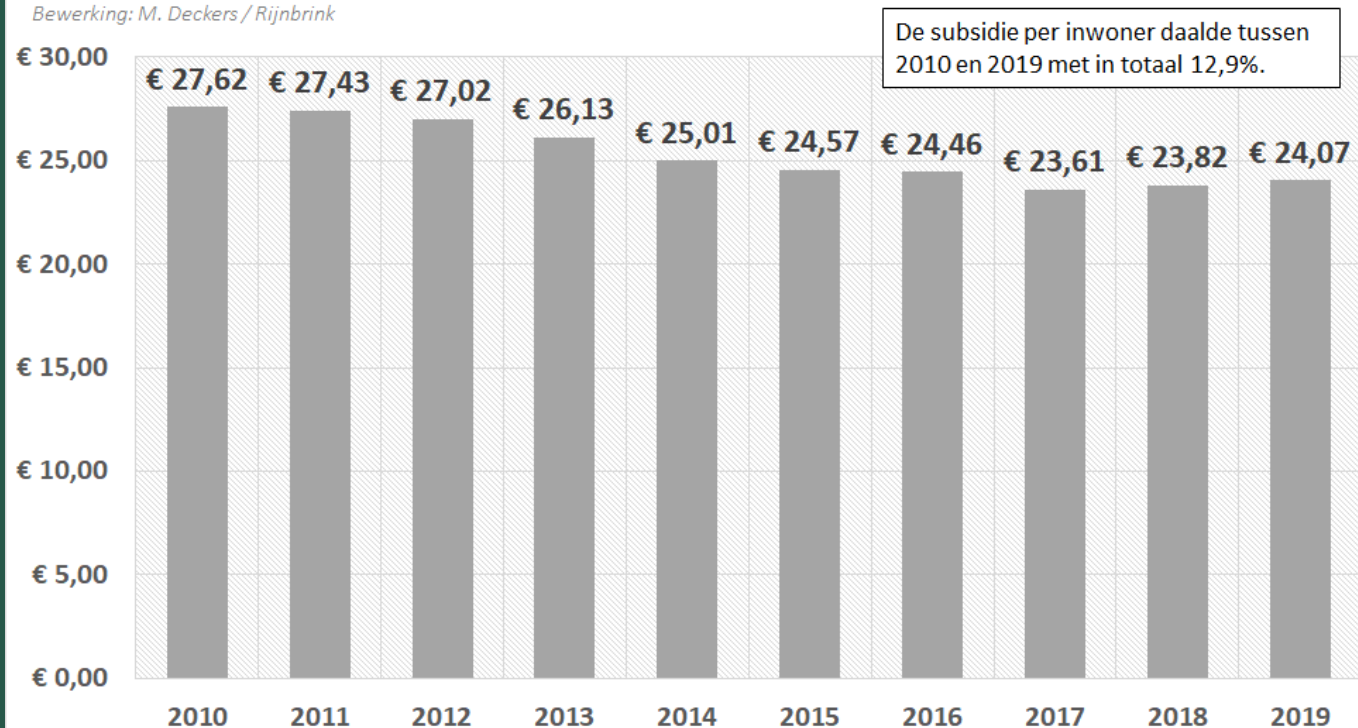
kunnen emanciperen, ontmoeting en debat organiseren, noem maar op. Daarmee staat een bibliotheek echt aan de basis van onze democratie." "Oké, dat klinkt natuurlijk als een klok. Maar toch, hoe maak je het nu aantrekkelijk voor een groot publiek? En als veel minder mensen blijkaar de gang naar de bieb maken – het aantal volwassenen dat lid is, halveerde tussen 2007 en 2022 bijna – waarom heeft het kabinet dan toch de ambitie om de bieb terug te brengen in wijken en dorpen?

Antwoord

Hoe de subsidie per inwoner voor openbare bibliotheken daalde tussen 2010 en 2019

Bron: CBS Statline

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

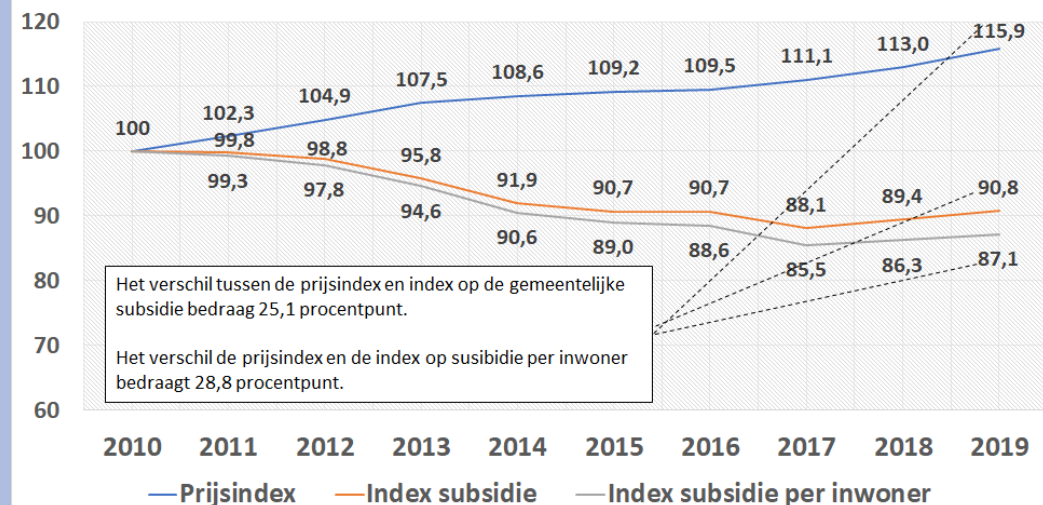

Hoe openbare bibliotheken tussen 2010 en 2019 ruim een kwart van hun koopkracht kwijt raakten

2010=100

Bron: CBS Statline

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

Bibliotheekwet en convenant

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden

Jaargang 2014

470

Wet van 19 november 2014 tot vaststelling van een geactualiseerd stelsel van openbare bibliotheekvoorzieningen (Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen)

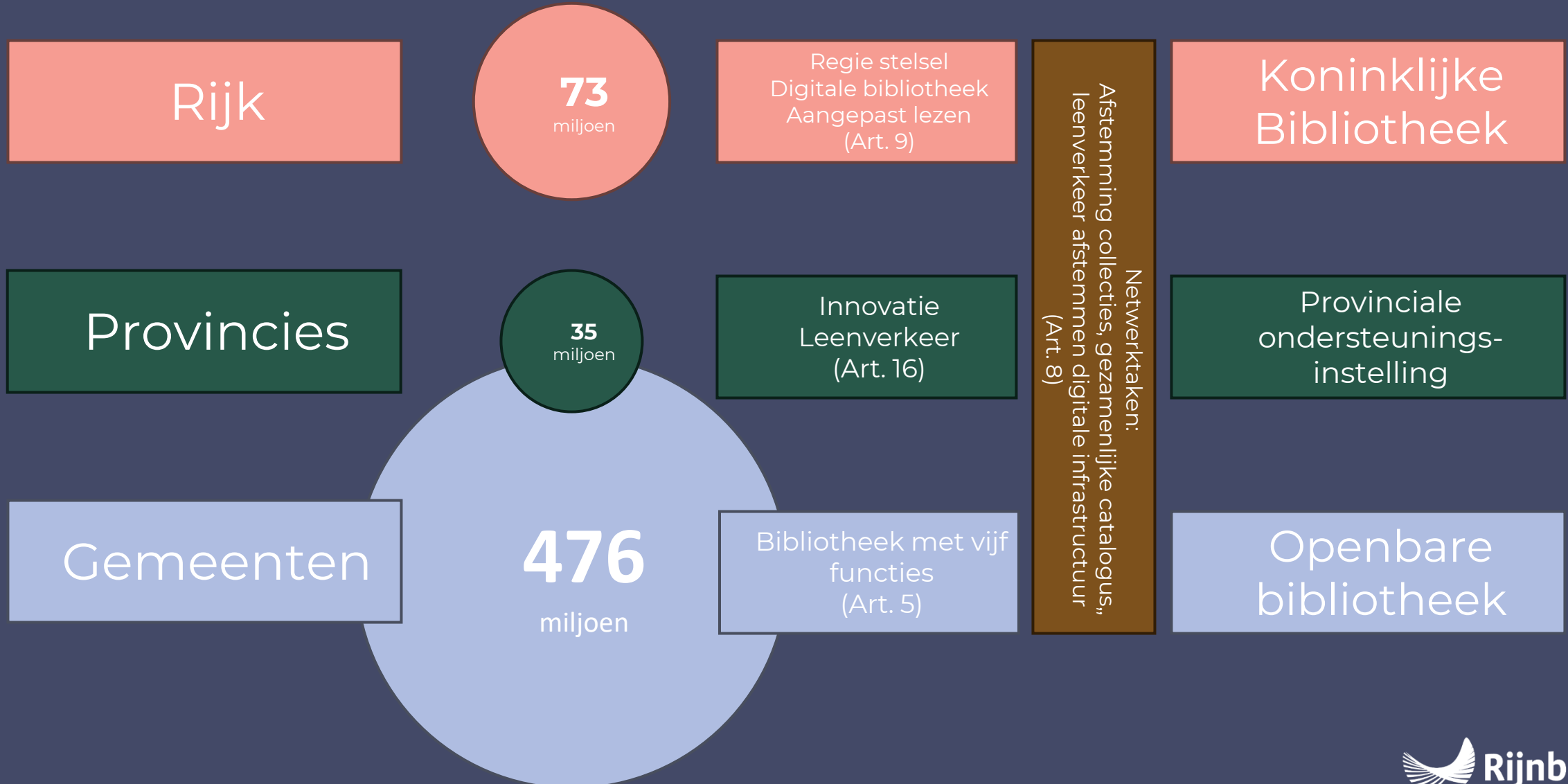
Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden,
Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:
Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de
wettelijke bepalingen ten aanzien van openbare bibliotheken te actuali-
seren en de landelijke digitale openbare bibliotheek vorm te geven;
Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State
gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedge-
vonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

2015:
Wettelijke verankering
Vijf functies maatschappelijk-
educatieve bibliotheek
Stelselwet met drie lagen

2026:
Zorgplicht gemeenten en provincies
Meerjarenplan gemeente
Toezicht door zorgplicht gemeenten door
provincie

Werken als stelsel in huidige wet

Wetswijziging 2026

Artikel 6a. Zorgplicht

1. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege heeft tot taak het in de gemeente dan wel het openbaar lichaam in stand houden van ten minste één bibliotheekvestiging:
 - a. met een fysieke collectie; en
 - b. die voor ten minste bij een algemene maatregel van bestuur vast te stellen aantal openingsuren met professionele personeelsbezetting geopend is.
2. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege stelt met het oog op de taak, bedoeld in het eerste lid, iedere vier jaar een meerjarenplan vast. Het college van burgemeester en wethouders dan wel het bestuurscollege betreft de lokale bibliotheek bij het opstellen van het meerjarenplan.
3. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels gesteld worden met betrekking tot de inhoud van het meerjarenplan.

De route naar de zorgplicht

- Nieuw convenant
- Ambtelijk en bestuurlijk overleg bereiden wet, memorie van toelichting en mogelijk aanvullend normenkader voor
- Adviestraject voor de wet
- Mogelijk brief aan de Kamer over voortgang en financiering 2025 en 2026

2024

- Invoering wet in 2026. Meest genoemd: per 1-7-2026
- Gemeenten moeten meerjarenplan opstellen
- Provincies moeten toezicht op gemeenten instellen.
- Evaluatie omzetting decentralisatieuitkering naar algemene uitkering aan gemeenten.

2026

2028

Decentralisatieuitkering

Ca. € 2,95 per inwoner met een minimumbedrag

Uitkering in gemeentefonds

Tenzij decentralisatie-uitkering wordt voortgezet.

SPUK-middelen

(mogen uitgegeven worden tot 31-12-2025, de extra middelen zouden nog tot een latere datum kunnen leiden.)

Inwerkingtreding wetswijziging

Zorgplicht voor gemeenten en provincies

2025

- Financiering via decentralisatieuitkering circa € 3,- per inwoner nog los van wet
- Behandeling van de wet in de Tweede en Eerste Kamer
- SPUK-gelden moeten uiterlijk 31-12-2025 uitgegeven zijn, te zij nog anders wordt beslist.

2027

- Naar verwachting eerste monitor op normenkader VOB/VNG

Bibliotheekconvenant 2024-2027 in een notendop

Geletterde samenleving

De bibliotheek is vanaf de vroegste jeugd een essentiële partner bij het stimuleren van het lezen.

1. Ieder kind automatisch lid van de bibliotheek.
2. Streven naar 100% dekking Bibliotheek op school in PO en VO.
3. Uitbreiding verrijkende aanbod voor jeugd in elke bibliotheek.

Participatie in de informatiesamenleving

Iedereen moet mee kunnen doen in de informatiesamenleving. Bibliotheken hebben een rol bij basisvaardigheden, digitale vaardigheden en democratie en burgerschap.

1. Bereik van IDO's vergroten.
2. Samenwerking tussen bibliotheken en onderwijs op digitale geletterdheid vergroten.
3. Uitbouwen rol bibliotheken in versterken van democratie en digitaal burgerschap.

Leven lang ontwikkelen

Voor iedereen een openbare, neutrale en laagdrempelige leer-, ontmoetings- en ontwikkelplek.

1. Gebruik bibliotheken vergroten o.a. door het gratis lidmaatschap te verruimen.
2. Kwaliteit van taalhuizen versterken en continuïteit borgen.
3. Bibliotheek als plek voor leven lang ontwikkelen uitbouwen.
4. Opbouwen van een collectie en programmering rond educatieve content.

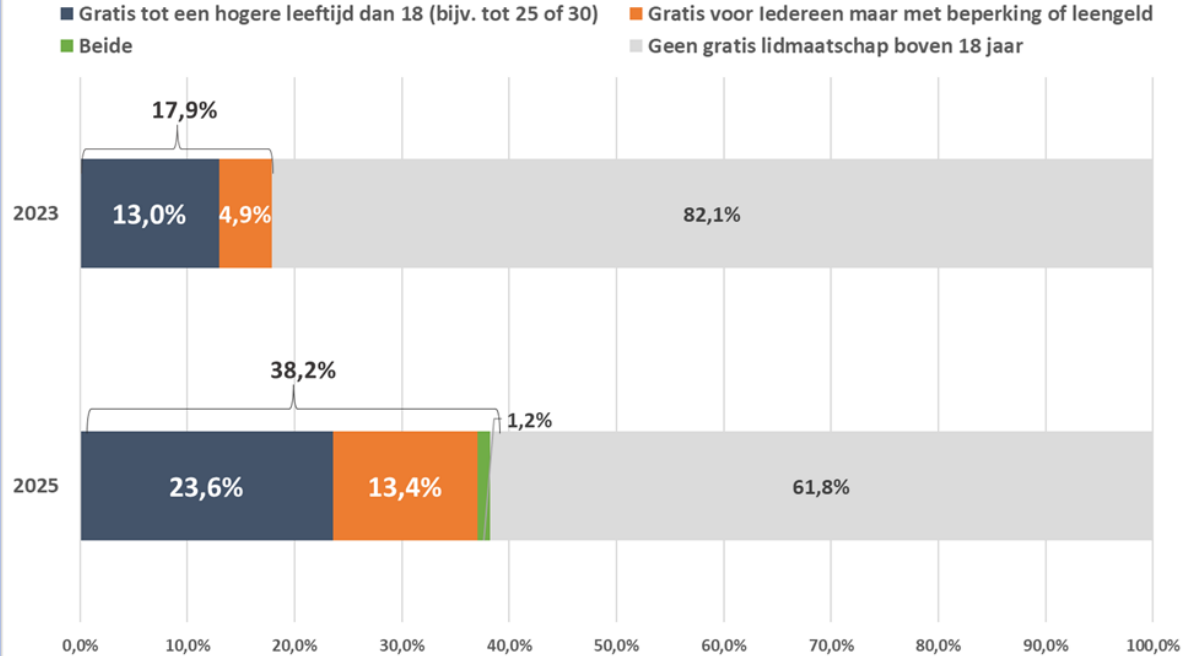
Gratis lid boven 18?

Hoe steeds meer bibliotheken een gratis lidmaatschap boven 18 jaar kennen

Uitgedrukt in gemeenten met een gratis bibliotheeklidmaatschap boven 18 jaar

Bron: opgave bibliotheken en websites | februari/maart 2025

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

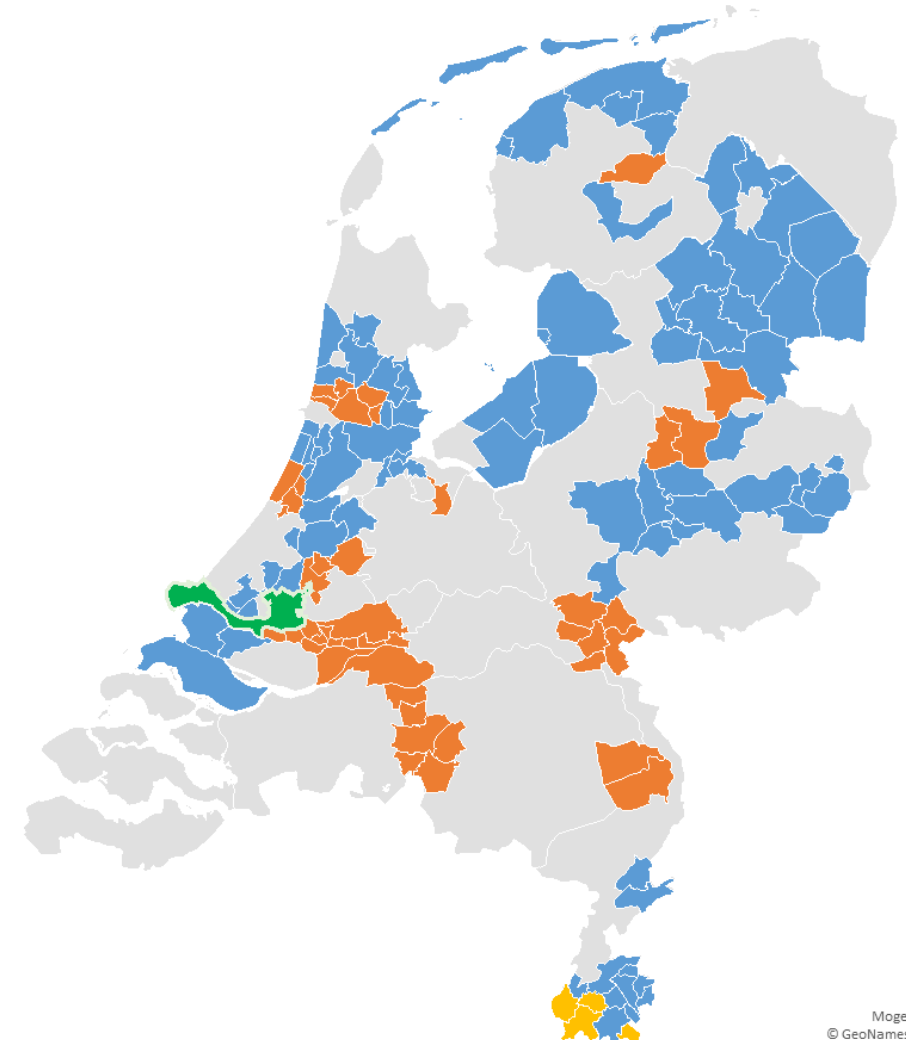

Waar heeft men een gratis bibliotheeklidmaatschap boven 18 jaar?

Bron: websites bibliotheken 12 maart 2025

Bewerking: M. Deckers / Rijnbrink

- Tot een bepaalde leeftijd
- Iedereen maar met beperking of leengeld
- Beide
- Rotterdam: Iedereen (6) en boetevrij

Concept normenkader VNG-VOB

Norm

Inhoudelijke norm

De inhoudelijke norm gaat vooral in op eigenlijk alles wat al is genoemd in de wet rond de inhoud: de vijf taken, de waarden van de bibliotheek en de taken van elke deelnemer van het stelsel. Er wordt hier nog eigenlijk niets concreets afgesproken

Aanwezigheidsnorm

- Gemeente < 5.000 inwoners: lokaal maatwerk
- Gemeente tot 30.000 inwoners: 1 vestiging per max 13.000 inwoners
- Gemeente 30.000-90.000 inwoners: 1 vestiging per max 17.000 inwoners
- Gemeente > 90.000 inwoners: 1 vestiging per max 28.000 inwoners

Norm

Bekostigingsnorm

- Gemeente tot 30.000 inwoners: € 22,- per inwoner
- Gemeente 30.000-90.000 inwoners: € 24,- per inwoner
- Gemeente > 90.000 inwoners: € 29,- per inwoner

Bedragen inclusief de € 3,- rijksgeld, exclusief huisvesting, exclusief IDO en exclusief dBos

Professioneel bemenste openingstijdennorm

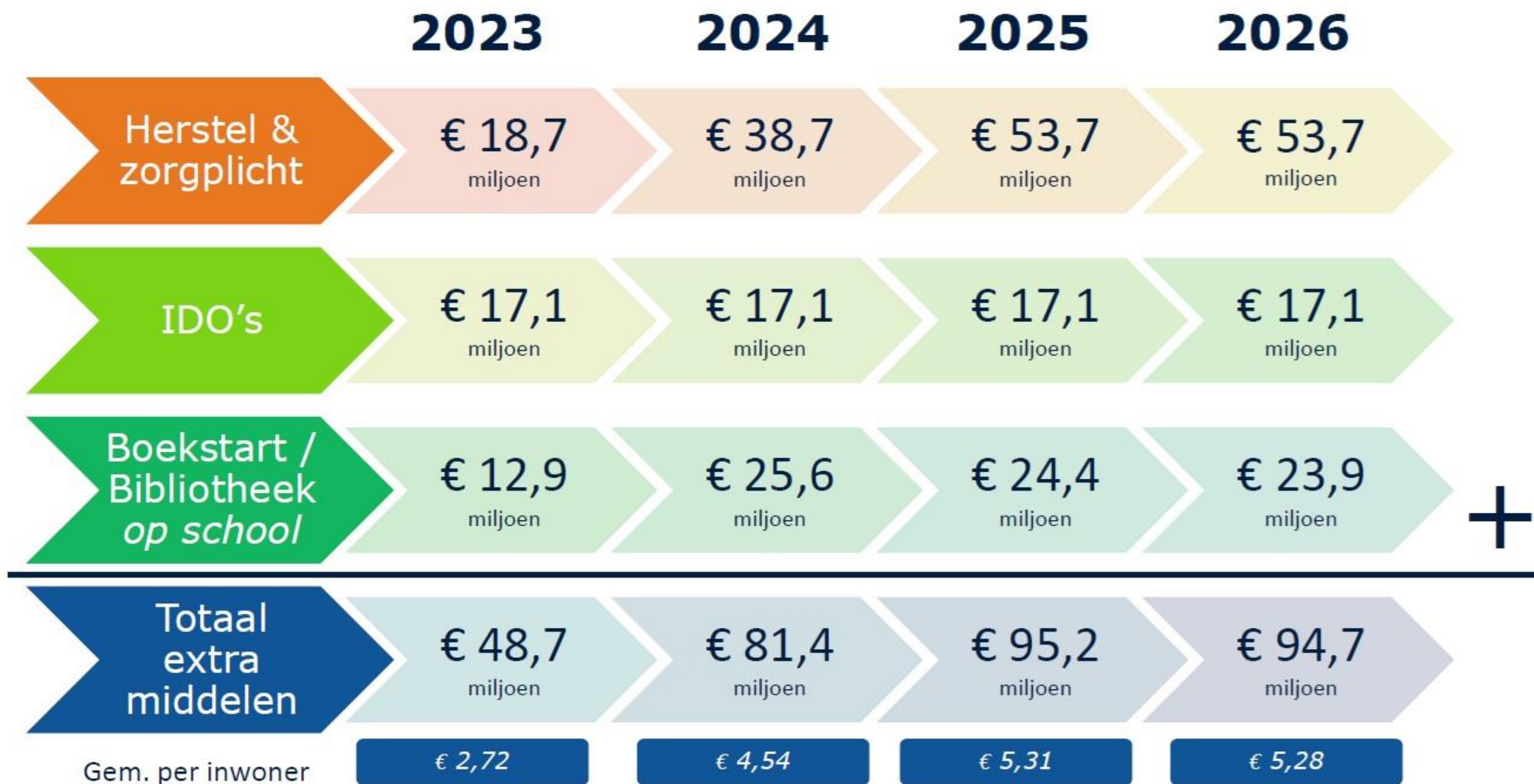
- Centrale vestiging: minimaal 60 uur per week professioneel bemenst open.
- Gewone vestiging: minimaal 30 uur per week professioneel bemenst open
- (mini)servicepunt: minimaal 8 uur per week professioneel bemenst open

Overige ontwikkelingen

Wetswijziging
& convenant

Gemeentelijk beleid

Bibliotheekwerk
voor inwoners

Samenwerking
en overige
middelen

Gemeentelijke
financiën

**Bedankt voor uw
aandacht!**

